

О. М. Штиргов,
к. держ. упр., доцент, завідувач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку,
Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7627-3721>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.19.137

КОРПОРАТИВНА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК УПРАВЛІНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ У ПРАЦЯХ ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДНИКІВ

O. Shtyrov,
PhD in Public Administration, Associate Professor, Head of the Department of Local Self-Government
and Regional Development, Educational and Scientific Institute of Public Management
and Administration, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

CORPORATE AND SOCIAL PERSPECTIVENESS AS A MANAGEMENT CONCEPT IN FOREIGN PRECEDENTS

У статті зроблена спроба аналізу джерелознавчої бази іноземного походження у сфері корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Зазначено що Концепція КСВ сприймається переважно на рівні не наукових визначень, представлених міжнародними організаціями, бізнес-асоціаціями. В той же час як впровадження КСВ в практичну площину, так і її теоретичне осмислення неможливе без аналізу процесів становлення та розвитку самої концепції як такої.

Аналізуючі різні підходи до трактування КСВ зроблено висновок що серед них найбільшого розповсюдження отримали наступні: власне сама "корпоративна соціальна відповідальність", "корпоративна соціальна сприйнятливість" і "корпоративна соціальна добросовісність", "корпоративна філантропія", "соціальні проблеми", "корпоративна соціальна діяльність" і "процес корпоративної соціальної політики" та багато інших.

Автором наголошено, що сьогодні вже навіть завдання визначення базового поняття "корпоративна соціальна відповідальність" є нетривіальним не тому, що такого визначення не існує, а через те, що завдяки плідній праці науковців їх нині дуже багато.

Констатовано що переважно під впливом критики, що мала на меті захист інтересів управлінської спільноти, подальший розвиток концепції КСВ був скерований шляхом з'ясування змісту управлінської природи соціальної відповідальності, а також уточнення та систематизації її змісту.

Таким чином наведені вище трактування, відображаючи загальну логіку розвитку концепції КСВ, звичайно, не вичерпують всього різноманіття підходів до змісту корпоративної соціальної відповідальності, розглянутих у світовій управлінській літературі.

Зроблено висновок про те що аналіз різних трактувань дослідниками поняття КСВ можемо зробити висновок що КСВ — це організаційна концепція, яка має однакові принципи як в державних, так і в приватних організаціях, під час її запровадження покращується якість управління, інтеграція соціальних вимог в управління міцнішають зв'язки із зацікавленими сторонами.

The article attempts to analyze the source knowledge base of foreign origin in the field of corporate social responsibility (CSR). It is noted that the Concept of CSR is perceived mainly at the level of non-scientific definitions presented by international organizations and business associations. At the same time, both the implementation of CSR in the practical sphere and its theoretical understanding are impossible without an analysis of the processes of formation and development of the concept itself.

Analyzing different approaches to the interpretation of CSR, it was concluded that among them the following were the most popular: "corporate social responsibility", "corporate social receptivity" and "corporate social conscientiousness", "corporate philanthropy", "social problems", "corporate social activity" " and "the process of corporate social policy" and many others.

The author emphasized that today even the task of defining the basic concept of "corporate social responsibility" is non-trivial, not because such a definition does not exist, but because, thanks to the fruitful work of scientists, there are now a lot of them.

It was established that mainly under the influence of criticism aimed at protecting the interests of the management community, the further development of the CSR concept was directed by clarifying the content of the managerial nature of social responsibility, as well as clarifying and systematizing its content.

Thus, the above interpretations, reflecting the general logic of the development of the CSR concept, certainly do not exhaust the entire diversity of approaches to the content of corporate social responsibility, considered in the world management literature.

It was concluded that from the analysis of different interpretations of the concept of CSR by researchers, we can conclude that CSR is an organizational concept that has the same principles in both public and private organizations, during its implementation the quality of management improves, the integration of social requirements into management strengthens relations with interested parties.

Ключові слова: соціальна відповідальність, управлінська концепція, корпоративна соціальна відповідальність.

Key words: social competence, management concept, corporate social competence.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Проблема корпоративної соціальної відповідальності (далі КСВ) набуває все більшої актуальності у системі управління. В той же час теоретичні аспекти лишаються, однак, далеко за межами виявленого інтересу.

Концепція КСВ сприймається переважно на рівні не наукових визначень, представлених міжнародними організаціями, бізнес-асоціаціями. В той же час як впровадження КСВ в практичну площину, так і її теоретичне осмислення неможливе без аналізу процесів становлення та розвитку самої концепції як такої.

В даний час у світовій науковій літературі, присвяченій проблемам відносин бізнесу і влади, використовується безліч концепції, афільованих з корпоративною соціальною відповідальністю, тим самим засвідчуючи наявність між ними тісного взаємозв'язку, який показано на рис. 1.

Серед них найбільшого розповсюдження отримали наступні: власне сама "корпоративна соціальна відповідальність", "корпоративна соціальна сприйнятливність" і "корпоративна соціальна добросовісність", "корпоративна соціальна діяльність" "корпоративна філантропія", "соціальні питання", менеджмент зацікавлених сторін", "процес корпоративної соціальної політики", "корпоративне громадянство", "стійке розвиток" і "корпоративна стійкість", "соціально відповідальне інвестування", "корпоративна соціальна звітність" тощо.

Як справедливо підкреслив на установчій конференції Європейської академії бізнесу і суспільства (EABiS) А. Де Беттіньєз, це концепції за своєю природою "динамічні", їх значення "змінюється як у часі так і у просторі", при чому вони "не скільки змінюють, скільки доповнюють і розвивають одна одну" [1].

Важливо відзначити, що всі зазначені концепції були розроблені у історично короткі терміни. Незважаючи на те, що перші спроби розуміння питань, що нині належать до проблематики КСВ, відносяться до початку ХХ в., їх систематичний науковий аналіз набув активності

Рис. 1. Взаємозв'язок корпоративної соціальної відповідальності

Джерело: складена автором на підставі [2; 3; 4].

лише 1950-х роках. Початком цього процесу стала праця Г. Боуена "Соціальна відповідальність бізнесмена", опублікована у 1953 р. [2]. Ця праця монографічного характеру, зробила його "батьком корпоративної соціальної відповідальності" [3], багато в чому були визначені рамки та задані напрямки подальшої дискусії про КСВ. Головним завданням що постало перед науковою спільнотою в той час була концептуалізація зазначеної проблематики, та окреслення вже досягнутих вершин у цій сфері.

Більше того, сьогодні вже навіть завдання визначення базового поняття "корпоративна соціальна відповідальність" є нетривіальним не тому, що такого визначення не існує, а через те, що завдяки плідній праці науковців їх нині дуже багато.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У працях зарубіжних науковців проблемам дослідження соціальної відповідальності приділялася велика увага. Різноманіття підходів до розуміння категорії та розвитку концепцій корпоративної соціальної відповідальності знайшло своє відображення у дослідженнях зарубіжних вчених: Г. Боуена, П. Друкера, К. Девіса, Ф. Котлера, А. Керролла, Н. Лі, Р. Маккіона, М. Фрідмана, Е. Фрімена, М. Штойера та ін.

ЦІЛІ СТАТТІ

На підставі вагомих теоретичних напрацювань західних науковців, які мають законодавче закріплення та реалізуються на практиці, в рамках нашого дослідження вважаємо актуальним сконцентрувати увагу на аналізі сучасних тенденцій запровадження корпоративної соціальної відповідальності в організаціях, проаналізувавши зарубіжний досвід в зазначеній сфері.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналізуючи іноземні джерела варто зазначити що найбільш повний аналіз становлення та розвитку зазначених концепцій, а також спроби їх систематизації наведено в роботах: Д. Віндзора, А. Керрола, Р. Штойера, М. Ван Марревійка та інших [12], [3], [9], [10]. В той же час А. Керрол, усвідомлюючи складність і суперечливість генези концепції КСВ, поставив перед собою завдання простежити лише основні термінологічні зміни, обравши період 1950—1970 роки ХХ століття. Так, 1950-ті роки були ознаменовані науковцем як "початок сучасної ери соціальної відповідальності", 1960-ті роки. — позначались етапом "сутісного поглиблення дефініцій КСВ", 1970-ті роки як період "посилення різноманітності дефініцій КСВ". Періодом, який позначився "зменшенням числа дефініцій, зростанням досліджень, що характеризується зокрема появою альтернативних тем", стали 1980-ті роки.; 1990-ті роки продемонстрували "збереження концепції КСВ як "цілого" за його поступової трансформації в альтернативні тематичні рамки або за його заміщення останнім" [3].

Показовим є те, що використовуючи терміни "теми" та "тематичні рамки", Керролл підкреслював різні рівні концептуалізації в підходах, що розглядаються ним, в той же час не завжди розуміючи можливість їхнього прямого порівняння. Не аналізуючи внутрішню логіку розвитку КСВ як багаторівневої концепції, він лише виділив як найважливіші альтернативні теми "корпоративну соціальну діяльність", "концепцію зацікавлених сторін" та "етику бізнесу". Д. Віндзор, погоджуючись з роллю концепції КСВ як теоретичної засади, вказала на "економічну складову концепції відповідальності", "управління зацікавленими сторонами", "глобальне корпоративне громадянство" як на "альтернативні" або "конкуруючі" з класичним підходом до КСВ [12]. М. Ван Мар-

Рис. 2. Складові корпоративної соціальної відповідальності за А. Кероллом

Джерело: складена автором на підставі [3].

ревік наголошував на потребі узгодження концепцій КСВ та "корпоративної стійкості" [10]. Р. Штойєр та його співавтори запропонували модель, що зв'язує КСВ з концепціями "стійкого розвитку", "корпоративної стійкості", "управління відносинами із зацікавленими сторонами" [9].

Спираючись на логіку зазначених авторів, маємо змогу зробити дослідження генези концепції КСВ як у теоретичних рамках, так і в ширшому контексті, що включає в себе "альтернативні теми" і що дозволяє розглянути КСВ як свого роду "парасолькову" концепцію.

Говорячи про основні віхи розвитку концепції КСВ можна виділити роботи наступних авторів, як то Г. Боуен, К. Девіс, Дж. Макгуір, С. Мережі, А. Керолл, а також їх найбільш відомих критиків — Т. ЛеВітта та М. Фрідмена.

Як зазначалося, наукова праця Г. Боуена "Соціальна відповідальність бізнесмена" започаткувала сучасну джерельну базу у сфері КСВ. На думку науковця, соціальна відповідальність працівника полягає у "реалізації тієї політики, прийняття таких рішень або підтримка певної лінії поведінки, які сприятимуть формуванню більш вигідних позицій цілей та цінностей суспільства" [2]. Перша хвиля критики, яка була спрямована на соціальну відповідальність, в цілому відбувалась в рамках нормативного підходу, та торкалася переважно його змістовного наповнення. В той же час ця критика продемонструвала необхідність обґрунтування КСВ із позитивних позицій, як концепції, що не суперечать основній функції виробництва — отримання прибутку, причому не на абстрактному рівні а взагалі, стосовно конкретної компанії та конкретних управлінців. Початок періоду сучасної критики КСВ поклав Т. Левітт — відомий фахівець у галузі маркетингу, що представляє Гарвардську школу бізнесу.

М. Фрідман у своїй роботі "Капіталізм і свобода" зазначав, що "деякі тенденції в змозі суттєво підірвати визначальні основи вільного суспільства, у тому числі ухвалення керівниками організацій соціальної відповідальності, іншої, ніж отримання більшого прибутку для її працівників" [5].

Багато в чому під впливом критики, що мала на меті захист інтересів управлінської спільноти, подальший

розвиток концепції КСВ був скерований шляхом з'ясування змісту управлінської природи соціальної відповідальності, а також уточнення та систематизації її змісту. К. Девіс першим обґрунтував тезу "про те, що проблема соціальної відповідальності має розглядатись в управлінському аспекті. Він наголошував, що ця відповідальність має відношення до тих "рішень і дій управлінців, які здійснюються з причин, принаймні частково пов'язаних із прямою економічною вигодою або інтересом організації", причому "деякі соціально відповідальні рішення у сфері управління повинні бути піддані системному аналізу в результаті якого виникає шанс для отримання організацією довгострокового економічного ефекту" [4].

Питання щодо змісту КСВ була уточнено Дж. Мак-Гуіром, який зазначав, що "організація має не тільки економічні та правові зобов'язання, але несе і певну відповідальність перед суспільством, що виходить за їхні межі" [6]. Дослідник С. Мережі, у свою чергу, структурував змістовну частину КСВ, вказавши, що вона "передбачає виведення корпоративної поведінки на рівень, відповідний превалюючим соціальним нормам, цінностям і очікуванням" [7]. Загалом аж до середини 1970-х років, у фокусі дискусії знаходилася соціальна відповідальність, що трактується самеу нормативному сенсі.

В цілому ж концепція КСВ залишалася надмірно розгалуженою та невизначеною. Науковець Д. Вотав так охарактеризував цю ситуацію: "КСВ гарний термін він щось означає, але не для всіх одне й те саме. Для когось він висловлює ідею правової відповідальності або правових зобов'язань; для інших він характеризує соціально відповідальну поведінку в етичному сенсі; для наступної групи йому надається значення "бути відповідальним" у казуальному значенні; багато хто просто прирівнює його до благодійних вчинків; хтось трактує його як суспільну свідомість; більшість із тих, хто ним користується, особливо гаряче відстоюють трактування терміна як простого синоніму "легітимності" у контексті логіки та обґрунтованості; деякі розглядають його як свого роду зобов'язання встановлювати вищі стандарти поведінки для управлінців, ніж громадян в цілому" [11].

Варто наголосити, що подібна термінологічна невизначеність створила для менеджерів дуже гарні умови де цілком мали змогу приховатись ті, хто не мав бажання брати на себе надмірні зобов'язання, що виглядали надто амбіційними, ідеалістичними чи абсолютно нехарактерними для управлінської діяльності.

Свого роду піком розвитку нормативного підходу в кінці 1970-х р.р. стала модель А. Керолла, який запропонував трактування КСВ, розуміючи під нею "відповідність економічним, правовим, етичним та дискреційним очікуванням, що висувуються суспільством організації в конкретний період" [3].

Дещо пізніше автор надав цій моделі завершену форму, згідно з якою КСВ є багаторівневою відповідальністю, яку можна репрезентувати у формі піраміди [3]. Покладена в основу піраміди економічна відповідальність в цілому визначається базовою функцією організації на ринку як виробника та постачальника товарів і послуг, що дають змогу задовольнити потреби споживачів і, відповідно, отримувати прибуток рис. 2.

Правова відповідальність має на увазі потребу законослужності бізнесу в нових економічних умовах, відповідність її діяльності бажанням громадян, закріпленням у правових нормах. Етична відповідальність, у свою чергу, потребує від ділової практики відповідності очікуванням громадян, не обумовленим у відповідних правових засадах, але заснованим на наявних принципах та нормах моралі. Філантропічна (дискреційна) відповідальність підштовхує організацію до дій, спрямованих на підтримку та розвиток добробуту громадян через добровільну участь у запровадженні соціальних програм. Головним є те, що у моделі А. Керолла представлені не лише впорядкований зміст КСВ, а й свого роду систематизація "рівневої нормативності". Економічна та соціальна відповідальність обов'язкові для бізнесу, вони відповідають жорстким суспільним вимогам; етична відповідність очікувана суспільством, тоді як філантропічна — лише є бажаною.

Безумовно, трактування КСВ як "піраміди" саме собою не знімає всіх питань, які стосуються соціальної відповідальності, але дозволяє їх систематизувати. Зокрема, гостру проблему концептуальної якості породжує аналіз філантропічної відповідальності.

Сам А. Керолл зазначав, що визначення добровільності за своїм характером діяльності терміном "відповідальність", відверто кажучи, є "невірним" [3]. Філантропія виступає не обов'язком бізнесу, а чимось "бажаним", що виходить за рамки "необхідного". Сам термін "дискреційна відповідальність", спочатку використаний А. Кероллом, мав на увазі додаткову "добру волю" бізнесу. Відповідно до термінології І. Канта, філантропію можна віднести не до "досконалого", а до "недосконалого" обов'язку. Цікаве, хоч і кілька провокаційне вирішення цієї проблеми пропонує сам А. Керолл у своїй статті, написаній у співавторстві з М. Шварцем. По суті йдеться про модифікацію моделі "піраміди" шляхом віднесення філантропічної відповідальності до категорій етичної та (або) економічної відповідальності. "Основні аргументи для такого переміщення, — зазначають автори статті, — полягають у тому, що, по-перше, різницю між "філантропічною" та "етичною" діяльністю іноді складно провести і в теорії і на практиці, і,

Таблиця 1. Матриця зацікавлених сторін та рівнів КСВ

Матриця зацікавлених сторін та рівнів КСВ				
Зацікавлені сторони	Рівні КСВ			
	Правові	Економічні	Етичні	Філантропічні
Власники				
Споживачі				
Працівники				
Громади				
Конкуренти				
Постачальники				
Активісти				
Суспільство				
Інше				

Джерело: складена автором на підставі [3].

по-друге, філантропія часто безпосередньо заснована на економічному інтересі" [8; 3]. Іншими словами, займаючись "стратегічною філантропією", організації нерідко керуються економічними мотивами, ґрунтуючись на своїй економічній відповідальності

Таким чином представлені вище визначення, відображаючи загальну логіку розвитку концепції КСВ, звісно, не вичерпують всього багатоманіття підходів до складових корпоративної соціальної відповідальності, досліджених у зарубіжній управлінській літературі. Усі існуючі підходи, втім, можна репрезентувати у вигляді контініуму. На одному полюсі є автори, які стверджують, що метою управлінської діяльності є підвищення прибутків або зростання цінності організації для працівників, а завдання підвищення суспільного добробуту в цілому має вирішуватись насамперед силами державних, неприбуткових, релігійних інститутів та установ.

На іншому полюсі — автори, які вважають, що організації несуть численні соціальні, громадянські та моральні зобов'язання, спрямовані на зростання загального добробуту в рамках широкого суспільного договору. При цьому представники кожного з напрямів однаковою мірою використовують нормативну аргументацію (влада, виходячи зі своєї природи, повинна або, навпаки, не повинна нести "всеосяжну" соціальну відповідальність), інструментальну аргументацію ("вузька" чи, навпаки, "широка" соціальна відповідальність вигідна для ведення бізнесу) чи аргументацію змішаного характеру. Звісно ж, що вибір аргументації визначається багатьма факторами, насамперед особливостями інституційного середовища розвитку системи управлінських відносин.

Варто зазначити, що корпоративна соціальна відповідальність не може розглядатись по відношенню до всього суспільства. Кожна організація, що взаємодіє із суспільством, суспільство позиціонується як мережа зацікавлених сторін, що враховує індивідуумів, групи та організації, що впливають на прийняті організацією рішення та які знаходяться під впливом цих рішень. Іншими словами, публічні організації мають справу з споживачами, власниками, працівниками, постачальниками, місцевими спільнотами і т. д. Кожна із зацікавлених сторін, у свою чергу, пред'являє владі економічні, правові, етичні та філантропічні очікування, що відповідають "піраміді" КСВ. А. Керолла, який запропонував робити аналіз КСВ із застосуванням матриці, що відображає систему "відповідальності" організації по відношенню до відповідних очікувань зацікавлених сторін, надавши своїй моделі закінчену форму (табл. 1).

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Виходячи з вищезазначеного аналізу різних трактувань дослідниками поняття КСВ можемо зробити висновки що КСВ — це організаційна концепція, яка має однакові принципи як в державних, так і в приватних організаціях, під час її запровадження покращується якість управління, інтеграція соціальних вимог в управління міцнішають зв'язки із зацікавленими сторонами. Проте, якщо в приватному секторі ці методи переслідують інструментальні, нормативні чи описові цілі, у державному секторі вони посилюють зв'язок між суспільством та державними інституціями, роблячи останні відповідальними за витрачені ресурси. Таким чином, окреслений підхід держави до управління КСВ, сприяє нормативному управлінню владними інституціями.

Література:

1. De Bettines, H. C. Reviewing Meanings and Contexts of Role of Business in Society. Launch of the European Academy of Business and Society. Fontenebleau. July 5. 2002 URL: <http://www.eabis.org> (дата звернення 17.09.2023)
2. Bowen, H. Social Responsibilities of the Businessman. N. Y.: Harper & Row, 1953.
3. Carroll, A. A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance // Academy of Management Review. 1979. Vol. 4. No. 4. P. 497—505.
4. Davis, K. Can Business Afford to Ignore Social Responsibilities? // California Management Review. 1960. Vol. 2. No. 3. P. 70—76.
5. Friedman, M. The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits // New York Times Magazine. 1970. September 13. McGuire, J. Business and Society. N. Y.: McGraw-Hill, 1963.
6. Sethi, S. Dimensions of Corporate Social Performance: An Analytic Framework // California Management Review. 1975. Vol. 17. No. 3. P. 58—64.
7. Schwartz, M. Carroll A. Corporate Social Responsibility: A Three-Domain Approach // Business Ethics Quarterly. 2003. Vol. 13. No. 4. P. 503—530.
8. Steurer, R. Langer M., Konrad A. Martinuzzi A. Corporations, Stakeholders and Sustainable Development I: A Theoretical Exploration of Business-Society Relations // Journal of Business Ethics. 2005. Vol. 61. No. 3. P. 263—281.
9. Van Marrewijk, M. Concepts and Definitions of CSR and Corporate Sustainability: between Agency and Communion // Journal of Business Ethics. 2003. Vol. 44. No. 2/3. P. 95—105
10. Votaw, D. Genius Becomes Rare // The Corporate Dilemma / Eds. D. Votaw, P. Sethi. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1973. Windsor, D. The Future of Corporate Social Responsibility // The International Journal of Organizational Analysis. 2001. Vol. 9. No. 3. P. 225—256.

References:

1. De Bettines, H. (2002), "Reviewing Meanings and Contexts of Role of Business in Society", Launch of the European Academy of Business and Society, Fontenebleau, July 5, Available at.: <http://www.eabis.org> (Accessed 17.09.2023).

2. Bowen, H. (1953), Social Responsibilities of the Businessman Harper & Row, N. Y., USA.

3. Carroll, A. (1979), "Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance", Academy of Management Review, Vol. 4, No. 4, pp. 497—505.

4. Davis, K. (1960), "Can Business Afford to Ignore Social Responsibilities?", California Management Review, Vol. 2, No. 3, pp. 70—76.

5. Friedman, M. (1970), "The Social Responsibility of Business Is to Increase Its Profits", New York Times Magazine, September 13.

6. McGuire, J. (1963), Business and Society, McGraw-Hill, N. Y., USA.

7. Sethi, S. (1975), "Dimensions of Corporate Social Performance: An Analytic Framework", California Management Review, Vol. 17, No. 3, pp. 58—64.

8. Schwartz, M. Carroll A. (2003), "Corporate Social Responsibility: A Three-Domain Approach", Business Ethics Quarterly, Vol. 13, No. 4, pp. 503—530.

9. Steurer, R. Langer M., Konrad A. Martinuzzi A. (2005), "Corporations, Stakeholders and Sustainable Development I: A Theoretical Exploration of Business-Society Relations", Journal of Business Ethics, Vol. 61, No. 3, pp. 263—281.

10. Van Marrewijk, M. (2003), "Concepts and Definitions of CSR and Corporate Sustainability: between Agency and Communion", Journal of Business Ethics, Vol. 44, No. 2/3, pp. 95—105.

11. Votaw, D. (1973), "Genius Becomes Rare", The Corporate, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ, USA.

12. Windsor, D. (2001), "The Future of Corporate Social Responsibility", The International Journal of Organizational Analysis, Vol. 9, No. 3, pp. 225—256.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2023 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663